

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindenemű postai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszko István lelkészhez Rákoskeresztúrra (Pest megye) küldendő.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

NOSZKO ISTVÁN

rákoskeresztúri lelkész.

Helyettes szerkesztő: MARCSEK JÁNOS bpesti vallásnár.

FŐMUNKATÁRSAL:

Scholtz Ödön Dr. Varsányi Mátyás Blatniczky Pál

Magyar esperes-lelkész. budai II. lelkész. cinkotai lelkész.

Megjelenik hetenként egy ízben

A lap ára:

Egész évre 20 K

Félévre 10 K

Egyes szám ára 50 f

Hirdetések és pályázatok ára:

Egyes sors 40 K

Allandó hirdetések: egy sorra 10 K

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: A jelölés rendszerének szükségessége az egyházi választásoknál. Lándori Kéler Bertalan. — **Az Autonómia.** Duszik Lajos. — **A nem magyar szavazatokról.** Zoch Sámuel. — **Belélet — Pályázatok és hirdetések.**

A jelölés rendszerének szükségessége az egyházi választásoknál.

Az a vita, mely az utóbbi időben az „Evang. Órálló” és az „Evang. Lap” között támadt a bányakerületi püspökválasztás pótválasztása körül, oly fontos, hogy az egyház közvéleményének figyelmét méltán vonja magára.

Nem két pártnak, nem a két lapnak kérdése, illetve vitája ez, hanem az egész egyházzé, melynek kötelessége mindazt, ami ez egyházi törvények iránti tiszteletet, az egyház belső nyugalmát tárgyazza, komoly figyelemmel kíséreni, s nekünk az egyház tisztviselőinek indulat és keserőség nélkül, de azon komoly méltósággal kell e tárgy fölött elmélkednünk, melyet annak kenységére, fontossága megkíván.

Feszült figyelemmel olvastuk úgy az Evang. Órálló, mint az Evang. Lap-nak az e tárgyra vonatkozó közölt véleményét, s meleg érzéssel, de elfogultság nélkül és pártatlansággal vizsgáltunk meg minden sort, helyeset és téveset egyenlő figyelemre méltatva, mert célunk az volt, hogy véleményünk e kérdésben részrehajlás nélküli legyen, s a szóban forgó kérdés tárgyának elvi oldalát világítsuk meg.

Az Evang. Lap j. évi 24. számának szemle rovatában „A bányakerületi püspökválasztás” cím alatt megjelent közleményben nézete szerint „a helyzet kulcsa ma a jelöltek kezében van”, azért ha egyikök visszalépne, akkor az egész választás meg volna ismétlendő, miáltal közbizalomnak örvendő egyén foglalhatná el a püspöki széket.

Ezzel szemben az Evang. Órálló szerint a pótválasztásnál szereplő egyik egyén visszalépése nem vonja maga után a választás megismétlését, mert az 1873. évi XXXIII. tc. 8. §-ának utolsó bekezdésében foglaltak analogiájára az ellenjelölt nélkül maradt jelölt törvényesen meg-

választottnak tekintendő, mert az érvényes szavazatok általános többségét elnyerte mivel a visszalépett, tehát nem létező jelöltre leadott szavazatok érvénytelenek.

Az Evang. Lap véleménye, illetve tanácsa a szóbanforgó egyének részére, teljesen helytelen, s az semmiféle érveléssel nem bizonyítható, amint azt a nevezett cikk nem is teszi, s csupán mint magánvélemény kerülhet szóba.

E. A.-unk nem ismeri a jelölt állítás kötelezettségét, mert az egyházközségek közgyűlésének az E. A. 45. §-a értelmében meg van az a joga, hogy a közgyűlésen megnyilvánuló általános többség véleménye bármely, az E. A. 137. §-a kellékeinek megfelelő egyénre adható (a kerületi választásnál) annak előzetes tudta, megkérdezése nélkül, sőt beleegyezése ellenére is, amint erre a legutóbbi időben is volt példa.

E. A.-unk ezen elvéből kifolyólag, t. i., hogy mivel nincs jelölt állítás, jelöltről és jelölésről sem lehet szó, ennél fogva a jelöléstől való visszalépésről beszélni lehetetlenség.

Igaz ugyan, hogy az E. A. 102. §-ának c) pontja a pótválasztásnál szereplő két egyént jelöltnak nevezi, mi a törvény magyarázatát gyakorolva nem lehet más, mint szerkesztési hiba, mert hiszen az E. A. 102. §-ának a) pontja nem azt mondja, hogy azt a két jelöltet kell új szavazás alá bocsátani, hanem azt hogy „azt a két egyént, ki a legtöbb szavazatot kapta”!

A törvényhozóról nem is lehet feltételezni azt a következetlenséget, hogy az első szavazásnál (alapszavazás) felállított elvet a pótszavazás tekintetében megtörje, amire valóban nem is volt, illetve lehetett semmi oka.

De mindezeket az indokokat nem is tekintve, csupán a gyakorlatban lehető egy esetet véve, azonnal kitűnik az Evang. Lap helytelen álláspontja.

Ha a nevezett cikk álláspontja megállna, akkor abból az következne, hogy a szavazás sorsa a pótválasztásra kerülő egyének kezébe volna letéve, akik visszalépésük által könnyűszerrel hiúsíthatnák, illetve ismételhették meg a választást, ahányszor csak akarnák, miáltal az egyházközségek, megakarva szabadulni a folytonosan ismétlődő szavazások zaklatásától, s ekkép pressionálva, arra az egyénre adnák szavazatukat, kit nekik olyan „egyénilag kiváló férfinak” jelölnek ki, aki soha „senki jogos, vagy jogtalan ellenszenvét ki nem hívta maga ellen”!

A törvény is bizonyára gondolt erre az esetre, mert a törvényhozónak az életben előfordulható minden konkrét esetre gondolnia kell, s ezt a visszaélést, azért, mivel kifejezetten nem rendezte, ezzel nem azt akarta hallgatólag kimondani, hogy az ilyen visszaélés meg van engedve, hanem természetesnek tartva azt, hogy az ez elv, amit az alap választásoknál kifejezetten deklarál, logikailag és természetesen gondolkozva a pótválasztásokra is áll.

Az Evang. Lapnak az a véleménye, hogy a „helyzet kulcsa” a visszalépés által a jelöltek kezében volna, lehet a nevezett lapnak és „sokak”-nak álláspontja, mit hinniük és vállalniuk a szabad vizsgálódás elvénél fogva megengedett, arra azonban még sincs joguk, hogy ezzel a törvény szellemével ellenkező felfogással, másokat annak elfogadására és megvalósítására felhívjanak.

Az „Evangélikus Óráló”-nak cikke, mely válaszol az „Evangélikus Lap”-nak, részletesen és tárgyilagosan fejtegetve a kérdést, helyes megállapodásokra jut.

Szerinte az egyik jelöltnek a pótválasztás során való visszalépése a választás megismétlését nem vonhatja maga után.

Ez a megállapítása helyes, csak abban téved, hogy a visszalépést a jelöltségtől lehetőnek tartja, ami, amint már fentebb kimutattuk, lehetlenség, mert E. A. a jelölés rendszerét nem ismeri, ennél fogva nincs jelölt és visszalépés sem képzelhető, annál is inkább, mert a nevezett cikk is vallja, hogy „az egyházközségek akarata előtt minden igaz evangélikusnak tisztelettel meg kell hajolnia.”

Azon esetben ha az egyik jelölt visszalépne, mit a nevezett cikk nyilvánvalóan tévesen megengedhetőnek tart, akkor szerinte az előállott esetet, mivel az E. A. erről kifejezetten nem nyilatkozik, amint hogy nem is nyilatkozhatik, más hasonló törvényekben előforduló jogelveknek analógiája útján való alkalmazásával kell eldönteni.

Ez igaz és helyes megállapítás, csak hogy itt nincs szükség analógiára, mert a kérdéses eset magából a törvénytörvényből, illetőleg annak szelleme alapján is eldönthető.

Tudjuk azt, hogy a szó szerinti értelem nem mindig igazi értelme a törvénynek, így van ez az E. A. 102. §-ának c) pontjában is, hol a szöveg „jelölt” kifejezést használ, noha előzőleg sehol, sem az alapválasztásnál, sem máshol nem találkozunk ezzel a kitéttel, miből nyilvánvaló, hogy a törvényhozó csak a kifejezésben habozott, nem pedig a gondolata fogyatékos, mert a törvényhozó ezt az esetet számba sem vehette, mert az E. A.-unk választási rendszeréből kifolyólag ez elő sem fordulhat.

Analógiának csak akkor van helye, ha olyan eset fordul elő az életben, amit a törvényhozó előre nem láthatott, s ennél fogva nem rendezett, ilyenkor is először analogia legisnek van helye, vagyis magából a törvénytörvény szelleméből teljesítendő a pótlás, tehát jelen esetben az E. A.-ból, csak azután, ha az analogia legis nem vezetne sikerre, következhetik az analogia iuris, vagyis más törvények, illetve jogrendszerek tekintetbe vétele.

Különben is ha analógiáról egyáltalában szó lehetne, az 1874. évi XXXIII. tc.-re akkor sem igen lehetne hivatkozni, mert analogia csak az esetek hasonló vonásai és ismérvei mellett lehetséges, mivel csak hasonló okok idézhetnek elő ugyanazon okozatot, már pedig az országgyűlési képviselőség állami köztisztviség, nem pedig hivatal vagy élethivatal, mint a püspökség, mit az E. A. 141. §-a kifejezetten kimond, s más helyeken is hivatalnak nevezi (146. §.) a püspökséget, szintugy a főrendiház szervezetének módosításáról szóló 1885. évi VII. tc. 4. §. B) pontjának c) bekezdése is.

Külömbőség van a kettő között a választási rendszerben is, amennyiben úgy az 1874. évi XXXIII. tc. valamint az 1913. évi XIV. tc. a jelölés rendszerét teszi magáévá, addig az E. A.-unknál ez hiányzik.

A jelölési rendszerénél, ha csak egy jelölt van, akkor az szavazás nélkül is megválasztottnak jelentendő ki, addig E. A.-unk szerint szavazás nélkül sohasem lehet választás.

Az a felfogás, miszerint ha a pótválasztásnál az egyik egyén visszalép s akkor a másik megválasztottnak volna kijelentendő, szavazás nélküli választást jelentene, mert a visszalépésnek csak a szavazás befejezése előtt van helye, a befejezett választás s esetleges győzelem esetén már csak lemondás foghatna helyt, mely előbbi esetben az ellenjelölt nélkül maradt jelöltet, egyhangulag megválasztottnak kellene kijelenteni.

Ez az eljárás nem volna más, mint a jelölés rendszerének meghonosítása E. A.-unkban a pótválasztásnál, mikor az alapválasztás, már nem úgy tűnne fel, mint önálló választás, hanem mint jelölés vagy ajánlás, mit az E. A. 102. § c) pontja tévesen és látszólag úgy is értelmez, mely minden esetre különös, hogy az alapválasztásnál nem szükséges a jelölés, míg a pótválasztásnál igen.

Ez a theoria a gyakorlatban is visszáságokhoz vezetne, amit a következő elvben előfordulható esettel bizonyítunk:

A bányakerülethez beérkezik 388 szavazat. Ebből 384 egyházközség más és más helyi jelöltre szavaz és csak négy egyház akad, melyek közül kettő-kettő ugyanazon egyént tüntet ki bizalmával.

Már most a szavazat bontó bizottság az E. A. 102. §-ának a) pontja értelmében új szavazást rendel el a két utóbbi egyén között, kikre 2—2 egyházközség szavazott, vagyis akik a legelőbb szavazatot kapták.

Ha most az egyik egyén visszalépne, akkor az Evang. Órálló véleménye szerint a másik egyén egyhangulag megválasztottnak lenne kijelentendő, ami mégis csak merész vélelmezés, mikor az alapszavazásnál csak négy szavazatot kapott, s az sem biztos, hogy a pótszavazásnál, ha a másik vissza nem lép, ő győzött volna-e?

Az 1874. évi XXXIII. tc. azt vélelmezi visszszalépés esetében, hogy az összes szavazatok az ellenjelölt nélkül maradt jelöltre estek, tehát egyhangú bizalommal választottak képviselőt, nem pedig azt, hogy a visszalépett jelöltre leadott szavazatok érvénytelenek, miáltal az általános többség meg van.

A fentebbi példa alapul vétele mellett az Evang. Órálló nézete szerint a 388 szavazatnak általános többsége 2 szavazat volna ami absurdum.

Fejtegetéseinkből azt a következményt vonhatjuk le, hogy az Evang. Lap véleménye illetve nézete a jelöltek részére teljesen helytelen, mert azt nem tudja semmi érveléssel sem támogatni, annál kevésbbé bizonyítani.

Az Evang. Órálló állásfoglalása a tárgyalt kérdésben helyes, nézetünk is az, hogy a visszszalépés nem vonja maga után a választás megismétlését, hanem csakis oly tény, mely az emberi akarattól függetlenül jön létre, s melyet meggátolni nem lehet, — (vis major) vagyis a halál, abban, azonban téved, hogy az E. A. helytelen kitételére támaszkodva jelöltekről beszél s a jelöltségtől való visszszalépést elvben lehetségesnek tartja.

E. A.-unknak a választási jogra vonatkozó része sok helyütt hiányos s rendelkezései sem

felelnek meg a gyakorlati élet követelményeinek s nem érik al a modern jogtudomány színvonalát.

Sajnálatos hiánya az E. A.-nak a jelölés rendszerének mellőzése, mely hasznos és célszerű intézmény már a magyar közjogban is régtől fogva meghonosodott.

A jelölés rendszerének lényege az, hogy nem lehet akárcikre érvényesen szavazni, hanem csupán arra, akit a választók bizonyos meghatározott száma ajánl, a mellett a jelölést a jelölt el is fogadja.

Ezen rendszer mellett a választásból kizáratnak azok, akiknek a győzelemre semmi esélyük sincs, miáltal a pótválasztás a minimumra redukálódik s ez által a választók megkíméltetnek az esetleges többszöri választással járó izgalmaktól.

E. A.-unknak is ajánlatos volna ezt a rendszert meghonosítani, s emellett a választásra vonatkozó jogszabályokat módosítani, s reformálni joganyaguk más ágait is, mert hisz oly sok hibát és hiányt tartalmaznak.

Ez a módosítás illetve reformálás azonban nem történhetik másként, mint az E. A. 166. §-ában megjelölt gyűlésen, a zsinaton, mely az egyház törvényhozó és legfőbb intézkedő szerve.

A reformok és hiányok pótlása sürgős és nem halasztható sokáig, hogy jelen esetben is bizonyos oldalról felmerült téves interpretációk lehetősége elkerültesse, azért a zsinat is mielőbb összehívandó és az E. A. revíziója végrehajtandó, hogy végre már egyházi jogunk tekintetében is elérjük azt a méltó helyet a modern egyházi jogrendszerek körében, amely diszes helyet egyházunk 400 éves áldásos működésére támaszkodva a többi egyházak között már rég kivívott.

Lándori Kéler Bertalan

a dunáninneni ág. h. ev. "gyházkerület
th. jejjzője.

Szívesen deferálunk ezen tárgyilagoss és igen szép jogi fejtegetésnek s ifju egyházjogász barátunkat egyházi lapokban ezen első megnyilatkozása alkalmából üdvözöljük.
Szerk.

Az autonómia.

Közeleg a mi életnyilvánulásaink a gyűléseink ideje. A gyümölcsesé nem fejlődő szövirágoknak ez a tavasza. Erre az időre vártam, hogy egy keserű igazságra mutassak reá. Talán lesz némi foganatja.

Az autonómiáról lesz szó. Most olvassuk, hogy az a bizonyos kath. autonómia élénk aggodalmat kezd még megszületése előtt is kiváltani a hierarchia tábornokaiból, most az a porhintés, hogy az autonómia az állami eredetű javak fő-

ötti szabadkéz-nyerés manipulációját ezzel a protestáns töről metszett zöld lombbal — autonomia — letakarja, nem elég. Fele uton nem tud megállani az autonómiát zászlóként lobogtató katolicizmus. Az intelligens, látni és szólni szerető kath. hívők régen elfojtott, de most felébresztett akcióvággyal lesik a pillanatot, amikor ők is a fölünk oly sokszor megirigyelt autonómia birtokában beléphetnek az egyházkormányzás szentélyébe s ott letelepedhetnek a bársonyszékre, mint választott világi papok. Ez a vágy megvan. Ez az igény ott hallgat a lelkek mélyén. És bár a manipuláló kezek ezt a vágyat — mint élénk tűzű parazsat — valahogy elmorzsolni szeretnék, a tűz hallgatagon ég. Az igény csendben vár. Érdekes lesz látni: mit csinálnak majd az autonómia hatalmas szellemét felidézett manipulánsok, mikor a felébresztett szellem egész magasságában és félelmességében eléjük áll mondván: „parancsolj, édes szögám!“ Azt a szellemet a hierarkia üvegébe visszabujtatni és megint lepecsételni legalább is bajos lesz.

De mi közünk nekünk mind ehhez? — kérdezhetik a mieink. Semmi, csak annyi, amennyi a docens figurá — hoz van. Tanít a példa. Lehet, hogy valamire meg is fog tanítani s én csak ezt szeretném.

Hogyan is állunk mi azzal a megirigyelt autonómiával! Tessék most nézni és látni. Egy kissé elhuzom a függönyt, mely a mi igazi életünket, s hitéletünket takarja. Ime! Hallunk egyházmegyei felügyelői és kerületi felügyelői megnyitókat, amelyek mind a „rettenetes (sokszor egy t-vel halljuk) világháború“-val fognak foglalkozni, mely négy éve dúl, pusztít, feléget falvakat, annyi gazdasági és kulturális javakat s. i. t. amint azt 4 éve könyv nélkül megtanultuk már. A főesperesi és püspöki jelentések pedig szépen szekundálnak ennek a tenornak. Mi már ez, mint vallási, hitbeli militarizmus. Itt van ez, csak tessék a jeleket összevetni és levonni a deduktív eredményt. Katonásdi ez a tőle legidegenebb helyen, a béke és szeretet világában, az egyházban. Pedig úgy szeretnénk már mást hallani, egy kis evangéliumot, egy kis evangélikus világnézetet, egy kis jövő teendőit biztos és okos szemmel meglátó expozét . . . Ugy szeretnénk már a jelen nagy tanulságait megvonó s azok alapján a jövő evangélikus egyházának szerepét megrajzoló szent elgondolást is hallani. Ugy szeretnénk már a sok egyházi törzstiszt ajkáról valami benső, lelki, hitet nevelő, hitről beszélő, Krisztushoz vezérlő gondolatot nyerni. Mert hogy ez a négy éves vérengzés a mai formák és dogmák keresztyénségének esődjé, ma már komoly és őszinte emberek előtt nem vitás. Több evangélium és

életbe vitt evangélium kell. Tehát a csődből valahogy már kifelé is kellene evickélnünk és a tanulságokat le kellene vonnunk és a farizeusi a külsőséges, a militarisztikus, a felekezetiesskedő és gyülesekeskedő és autonómiáskodó álvallásosság helyett egy benső, komoly, élő keresztyénség programjához, legalább a programjához kellene eljutnunk.

Mert ma hogyan állunk? *Egyházunk a gyűléstermekben él s vallási tényei aktákban állanak.*

Minket az gyötör, ront és pusztít, amit a katolikusok vágyó epedéssel várnak: az autonómia. Merész kijelentés ez így minden hozzáadás nélkül, ugy-e? De lássuk a tényeket, adatokat, melyek e keserű kijelentés premissául szolgálnak. Hallják-e uraim azokat a pattogó ellenőki megnyitókat, azokat a vitézkötéses, sujtásos és paszomántos felügyelői beszédeket az egyházmegyei és kerületi gyűléseinken? Bátran el lehetne akármelyik vármegyeház dísztermében harsogni, oly kevés bennük az az evangéliumi szó és oly messze áll terminológiájuk, lelkük a mi ütött-vert, megsorvadtt belső génuszunktól. Tisztelet az általam jól ismert illusztris kivételeknek. Nézzenek végig egy-egy gyűlésünkön, jaj de kevés ott olyan ember, akít ott látunk az Isten házában is és pedig vasárnaponként. Így gyűlés idején eljönnek „leadni“ egy beszédet, de e tényben azután ki is merül egész evangélikus lelki életnyilvánulásuk. Láttam én egyházközségi funkcionáriusokat, kik mert gyűlés volt hirdetve az istentisztelet utánra, szépen ereszt alá álltak, mint jégveréskor és megvárták a zivatar — az istenimádás — végét. Ezeknek csakugyan úgy kell a templom, az Ige, az imádság, a hit, mint nekem a jégverés. Eljönnek autonómiásdit játszani, szónokolni, kivált „adóemelés“, egyházi illeték-emelés veszedelme ellen, de oly szplendid, oly ragyogó kivétel a templomban alázattal fejet hajtó imádkozó, az Igét hallani és nem a papot meghallgatni járó és az istentiszteletet kedves, szent szokással állandóan látogató kegyes és hívő lélek. Ha oda kell kiálltanunk: urak, nem csak a gyűléstasztalt döngetni, de az Úr asztalához is alázatos lélekkel leborulni!! . . .

No csak vigyék a trójai falovat — az autonómiát — a katolikusok. Jó lesz az — nekünk. Jó lesz, mert a behuzott, bevonszolt faló bordái között fegyver zörög, az autonómiásdit kardja, melyet mi ott látunk gyűléseinken — ad maioren Dei gloriam. Csak huzzátok a lovat, jó vitézek, Mi már tudjuk: mi van belül.

Térjünk eszméletre. Térjünk Istenhez. Irhatják püspökeink a legszebb, a nagy koncepcióju tervekkel telistele tüzdelt jelentéseiket, *többet ér annál az ő naponkénti nyilvános imádságuk.*

Az a sokat felpanaszolt stagnálás, melynek kátyujába egyházunk szekere belevágódott, legott haladásba lendül át, csak a mi közszereplőink, a mi funkcionáriusaink *legyenek előlülők az Isten házában is* és harsogó hangjukat vegyítsék bele a közös gyülekezeti énekbe. Majd amikor azt a letűnt áldott tipust, melynek az emléke is olyan lelkesítő varázsu, az otthonukban, családjukban papként imádkozó, papként szereplő egyházvezéreink típusát újra látni fogjuk: ott kezdődik a mi újjászületésünk, ott pirkad a mi hajnalunk. De míg főpapjaink és világi egyházvezéreink előkelőségüket azzal igyekeznek biztosítani, hogy *csak a főünnepeken* jelennek meg az Isten házában, addig ne várjuk a hajnalt, addig az Isten sem akarja a mi diadalunkat.

Jogász egyház, jogegyház vagyunk. Ez a mi bajunk. Mindenki a jogát védi, félti, mindenki jogokra és nem szolgálatra törekszik. Majd ha imádkozó és pedig szóval és ténnyel imádkozó egyházzá leszünk, kezdünk élni.

Megtérés az egyházunk újjászületése.

Miskolc, 1918. jun. 7.

Duszik Lajos

ev. lelkész.

A nem magyar szavazatokról.

Az Órálló 24—25. számában „Észleletek a legutóbbi egyházi választásokról” cím alatt a szavazatok kiállítása körüli hibákkal és mulasztásokkal foglalkozik s ezen hibás szavazatok közé sorolja azokat is, amelyek csak az illető egyházközség istentiszteleti nyelvén voltak kiállítva s a magyar fordítás mellékelve nem volt. A bizottság ama határozatát, hogy a fordítás nélkül beterjesztett nem magyar nyelvű szavazatokat elvetette, egyedül az egyetemes közgyűlés tanácskozási és ügykezelési nyelvére való utalással védi. Tegyük fel, hogy ebben a tekintetben teljesen igaza van, — bár nem rejthet magában semmi veszedelmet sem egyházunkra sem hazánkra nézve a nem magyar nyelvű szavazat, — a bizottság eljárása mégis nézetem szerint teljesen jogtalan volt s a bizottság volt az, amely ezeket az egyházközségeket minden törvényes alap nélkül fosztotta meg szavazati joguktól.

Az egész ügy jogi állása ez: az egyházi alkotmány a legnagyobb részletességgel előírja azt, mily kellékek kelljenek ahhoz, hogy a szavazat érvényes legyen, s mily hiányok miatt kell a szavazatot érvénytelennek nyilvánítani. A törvény ebben a tekintetben nem ad, de nem is adhat szabad kezet a szavazatbontó bizottságnak, mert különben előállhatna az az eset, hogy a bi-

zottság, melyben az egyik jelölt párthivei többségben volnának, oly kifogásokat emelne, melyeknek segítségével könnyű volna az ellenjelölt többségéből kisebbséget csinálni. Az alkotmány egy szót sem mond a szavazatok nyelvéről s így a nyelv nem lehet az elutasítás alapja. A közgyűléseknek joguk van az egyházi alkotmányt magyarázni és szabályrendeletek által kiegészíteni. Tehát az egyetemes gyűlés kimondhatta volna, hogy a szavazatokhoz feltétlenül mellékelendő a magyar fordítás. De az egyetemes gyűlés ezt nem mondta ki, (a tiszai kerület az utolsó püspök választás után, a bányai kerület pedig most ezt kimondta. Szerk.) épen azért van szüksége a bizottságnak az egyetemes gyűlés hivatalos nyelvére való hivatkozásra, hogy eljárásának legalább látszólagos jogi alapot adjon. De hogy ez a jogi alap meg nem áll, az az *eddig gyakorlatból* tűnik ki. Az egyházi alkotmány törvényre való emelése óta számtalan választás folyt le egyházunkban, akerületek és az egyetem hivatalos nyelvének megállapítása óta szintén nem egyszer szavaztak egyházközségeink, s mindig akadt sok egyházközség, amely szavazatát csak saját jegyzőkönyvi nyelvén terjesztette fel, a *szavazatbontó bizottságok ezen szavazatokat eddig mindig elfogadták*. Csak a legutóbbi időben lefolyt Geduly, Zsigmondy, Scholtz és Beniczky féle választásokra utalok. A saját jegyzőkönyvi nyelvükön szavazó egyházközségek nem tüntettek, de az eddigi joggyakorlat szerint bona fide jártak el s igazán nem jöhettek arra a gondolatra, hogy a törvényes kellékeknek mindenben megfelelő szavazatukat a bizottság nem fogja elfogadni s megfosztja őket törvényes joguktól.

A szavazatbontó bizottságnak ismernie kellett az eddigi joggyakorlatot. Ha ezt ismerte és mégis más gyakorlatot akart létesíteni, kötelessége lett volna erre az egyházakat *előre figyelmeztetni*. Ha pedig az eddigi, a törvényen alapuló gyakorlatot nem ismerte, vagy pedig más okból mulasztotta el az egyházközségeknek a hiteles magyar fordításra való figyelmeztetést, nem volt joga ahhoz, hogy a nem magyar nyelvű szavazatokat elvesse s ha ezt mégis megtette, úgy a bizottság volt az, mely számos egyházközséget megfosztott törvényes jogától. Ha a bizottság utólag állapította meg, hogy az ügyrendre való hivatkozással nem magyar nyelvű szavazatot hiteles fordítás nélkül nem szabad elfogadnia, akkor kötelessége lett volna magának a bizottságnak gondoskodni hiteles fordításról, nem bánom akár az illető egyházközség költségeire. De a szavazatot elvetni, mely különben a kellékeknek megfelel, s így az egyházközséget megfosztani legfőbb alkotmányos jogától, ez olyan jogsértés,

melynél igazán fel kell kiáltanuk az Óráló cik-
kével: „Tisztelettel kérjük, hogy az egyetemes
egyház ügyésze szundikál-e?“

A kérdés elvi jelentőségének taglalásába
nem akarok bocsátkozni, mert lelkierőmet a négy
éves háboru fáradalmi dacára is megőriztem
annyira, hogy a vérbéke megbontásának felelős-
ségét fel tudom fogni, de annyit mégis meg kell
kérdennem, hogy szükséges volt-e epen a világ-
háboru legnehezebb óráiban ily erőszakos mó-
don tüntetni hiveinek anyanyelve ellen s kérde-
zem azt is, hogy, amidőn a nemzetiségi eszme
a világ legerősebb mozgó erői közé tartozik,
hogyan vállalhatja el a szavazatbontó bizottság
a felelősséget azért, hogy eljárásával az egyház
iránt ellenszenvet keltett a nemzetiségi eszme
által — mondjuk úgy, amint mondani szokták —
„megmételyezett“ nem magyar nyelvű hiveinkben?
S hogy egyházunk érdeke megköveteli, hogy a
nemzetiségi kérdésben a megértés útjára térjünk,
azt mi tudjuk megítélni, akik látjuk, mily gyen-
gén vannak védve egyházunk lövészárkai a kü-
lönöző szektákkal szemben.

Zoch Sámuel.

B E S Z É L E T.

Püspökválasztás. A szarvasi ev. főgim-
názium egyhangu lelkesedéssel Dr. Raffay Sán-
dor püspök-jelöltre szavazott. A pestmegyei es-
perességi elnökség szintén Raffay Sándort ajánl-
ja az egyházak figyelmébe.

Papszentelés. F. hó 18-án szentelte fel D.
Baltik Frigyes püspök a következő kandidátuso-
kat: Dörnhöfer Gusztávot, a ki a szepesváraljai
alespereshez hivatott segédlelkésznek, Fenyves
Pált honbagonyai segédlelkésznek, Harman Já-
nos a nyitrai főespereshez segédlelkésznek,
Kolónyi Gusztávot a karaji egyházba, Lacjak
Mihályt a grinádi egyházba, Lombos Á. Jánost az
az alsóesztergályi egyházba, Szabó Pált a nagy-
lévárdi egyházba, Szende Pált az etrefalusi,
Sztolár Miklóst a sámsönházai, Sztruhárik Györ-
gyöt a lobonyai egyházba, és Szutórisz Károlyt
a berezói egyházba segédlelkésznek. Az ünne-
pély, melyen a kandidátusokon kívül azoknak
szülei is nagy számban vettek részt, megható
módon folyt le. Isten áldása kísérje az ifju Thimo-
teusokat magasztos munkájuk mezején.

Lelkészsavatás. Zéman Zoltánt, kit a deb-
receni egyházközség hívott meg segédlelkészéül,
Geduly püspök június hó 6-án avatta fel. Fialat
társunknak működéséhez sikert kívánunk.

Helyreigazítás és tiltakozás. Mult heti
számunkban már megemlítettük, hogy lapunk
június 13-iki számában „A püspökválasztás körül“
című közleményünkre Lombos Alfréd testvértől
helyreigazítást, a torzsai egyházi elnökségtől pe-
dig tiltakozást kaptunk. Mindkettő a hazafiatlan-
ság vádja ellen tiltakozik, a melylyel, a mint azt
mult héten is kijelentettük, mi sem *öket*, sem
másokat nem vádoltuk meg. Azóta is újból és
újból megfontoltuk úgy magát a kifogásolt közle-
ményt, mint a beküldött helyreigazítást és tilta-
kozást és csak azt állapíthatjuk meg, hogy ama
közleményünkben egyes állítólagos hirekről volt
szó hely és név megnevezése nélkül, tehát min-
den vonatkoztatás nélkül, vagyis minden pozitív
vonatkozást kizárólag. S mivel Lombos Alfréd
testvér tulajdonképen tárgyilag nem igazít helyre
semmit, mert nem is volt mit, hanem „helyreiga-
zításában“ személyeskedik, tehát ezt azért nem
közöljük. A torzsai elnökség tiltakozását pedig
azért tartjuk feleslegesnek közölni, mert — most
már harmadszor is kijelentjük, az ő hazafias
gondolkodásukat kétségbe nem vontuk, de nem
vontuk kétségbe azt sem, hogy őket szavazatuk
leadásánál az egyházi érdek vezette. Kegyes-
kedjenek mindketten ezzel megelégedni.

Halalálozás. Az *ihladi* ág. hitv. ev. egy-
házközség 12 éven át volt kántortanítója Kühn
Ernö hosszu szenvedés után Budapesten június
hó 15-én meghalt. Az egyházközség hü és kép-
zelt munkását gyászolja benne.

Lelkészsavasztás. A teszeri (Hont m.)
egyház Retl Sámuel nyagalomba vonulásával
megüresedett lelkészi állomására egyhangulag
Fenyves János tábori lelkészt hívta meg lelkészé-
nek, aki jelenleg Przemyslben teljesít szolgálatot.

Tanárok választása. A *nyiregyházi* ev.
leányközépiskola az 1917—18-ik tanévben az I. és
V-ik osztálylyal nyílt meg, az 1918—1919-ik tan-
évben e két osztály mellett megnyílik a II-ik és
VI-ik osztály is. A folyó év június hó 21-én tar-
tott pártfogósági közgyűlés tanerökké az eddigi-
eken kívül az új tanévre *Dr. Moór Elemér* aszódi
főgimn. tanárt rendes, *Schmidt Gizella* és *Bog-
nár Margit* tanerőket pedig segédtanerökké vá-
lasztotta meg. Az eddigi tanerők közül eltávozott
Kálmán Piroska. A jövő tanévre a növendékek
már eddig is sokan jelentkeztek.

Felügyelő választás. A *margonyai* ev.
egyházközségben felügyelői tisztségre *Dessenffy*
Miklós kaproncai nagzbirtokos lett megválasztva,
aki ez alkalomkor az egyházfejlesztési alapra
200 koronát adományozott.

Halálozás. *Petri Károly*, az ujsóvei evang. egyháznak nyugalmazott lelkésze s a bácsi ev. egyházmegyének 21 éven át volt nagyérdemű alesperese, f. hó 24-én Ókérén 73 éves korában hosszú szenvedés után az Urban csendesen elhunyt. Hült tetemeit f. hó 26-án, az ókéri sirkertben helyezték nyugalomra. Emléke legyen áldott.

Főesperes választás. A hegyaljai egyházmegyében a főesperesi állás betöltése tárgyában beadott egyházközi szavazatok felbontását Miskolcra folyó évi június hó 12-én végezte a Lichtenstein László elnöke alatt kiküldött szavazatbontó bizottság, amikor is kitünt, hogy a 15 egyházközség 30 szavazatából 22 szavazattal Móhr Béla a kassai ev. l. egyházközség lelkésze lett az egyházmegye főesperesévé megválasztva Homola István a kassai ll. egyházközség lelkésze adott 8 szavazattal szemben. Móhr testvérünket melegen üdvözljük és működéséhez áldásos sikert kívüünk.

A legszebb, hervadhatatlan sirkoszoru. Gyórszemerén meghalt az egyh. legöregebb tagja Lippist Lászlóné sz. Matkovich Dilma urnő, 91 éves korában. Koporsóját nem díszítette koszoru. E helyett testvére, gyermekei koszoru megváltás címen a gyórszemerei hitközségnek egyházfenntartási alapra a következő összeget adományozták: Tischer Gyuláné, Matkovich Erzsébet urnő 40 K., Pukai Takács Ferencz ur 50 K., Csemez Istvánné, Matkovich Anna urnő 50 K., Nagy Istvánné, Matkovich Jolán urnő 25 K., Matkovich Ida urnő 25 K. Borzsa Rotter Béla ur (r. k.) pedig fia születése emlékére 50 koronát adományozott egyházfenntartási alapra.

Gyászseset. Kruitschnitt Antal soltvadkerti lelkész és pestmegyei alesperes menyegye: *Kemény Antalné* sz. Bergl Elza f. hó 9-én, élte 25-ik és boldog házasságának 5-ik évében visszaadta lelkét Teremtőjének Budapesten. Porhüvelyét Budapestről Soltvadkertre vitték s itt e hó 14. napján helyezték nyugalomra. A temetést Soltvadkerten Dr. Raffay Sándor budapesti lelkész végezte.

Halálozás. Hodzsa József, ki 40 éven felül buzgón lelkészkedett a radványi egyházban s 8 év óta nyugalomban élt Besztercebányán, május 20-án 77 éves korában elhunyt. Holt tetemét május hó 22-én helyezték örök nyugalomra a radványi temetőben. Nyugodjék békében.

Lelkészwálasztás. Svehla Ede elhalálásával megüresedett szinobányai (Nógrádm.) lelkészi állást választás útján június 2-án töltötték be, mely alkalommal Kachnics Béla breznóbányai segédlelkész választatott meg a gyülekezet lelkészeül.

Gyászseset. Hlavács Samu l. éves jeles tehetséggel áldott, kiváló szorgalmu eperjesi theologus május hó 26-án Beniczen (Liptó m.) hosszú szenvedés után elhunyt. Tanítónak volt a fia. Atyja körülbelől egy évvel ezelőtt meghalt. Özv. édes anyjának egyetlen reménye szállt az ő elhalálásával sirba. Az eperjesi theologián ez év alatt már a harminckét hallgató költözött el az élők sorából. Legyen emléke áldott.

Meghívó. A tiszakerületi ev. Lelkészegyesület július 9-én d. u. félháromkor *Miskolcra*, az ottani ev. egyház tanácsstermében értekezletet tart, melyre a kerület lelkészeit, theol. és vallástanárait s az érdeklődőket tisztelettel meghívom.

Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó és elnöki jelentések. 2. A protestáns sajtó kérdése. Előadó: Homola István kassai lelkész. 3. Mire fordítandó a reformációi jubiláris gyűjtés eredményeként létesült egylet. Szeretethá-alap? Előadó: Gyula ratkósebesi lelkész. 4. Hogy biztosítsa az egyház a háboru alatt katonai szolgálatot teljesítő azon segédlelkészek jövőjét, a kiknek állását időközileg más segédlelkészek foglalták el? Előadó: Liptai Lajos sárosi főesperes. 5. A lelkészi stóla korszerű rendezése. 6. Az elvesztett anyakönyvi díjak kárpótlása. (Bányakerül. lelkészegyesületi javaslat.) 7. Indítványok. Nyiregyháza 1913 június 22. Kartársi szeretettel

Paulik János
lelkészegyes. elnök.

Pályázatok és hirdetések.

Pályázat. Erdővágás leányegyházamba helyettes tanítót vagy tanítónőt keresek. Fizetés: lakáson és fűtésen kívül női tanárnak havi 100 korona, 39 véka krumpli 312 fej káposzta. Ha férfi jelentkezik 20 korona havi pótlék. Okleveles tanítónők, óvónők, nyugalmazott tanítók, akik tótul is tudnak, forduljanak Szlabey Mátyás ev. lelkészhez Bártfára. 2-1

Hirdetmény. A Szepesség fenyves vidékén évek óta tanítók elemi és polg. iskolai leányokat. Német beszélgetés. francia, angol nyelvek, zongora oktatás. Iskola-végzett, vagy vizsgára nem reflektáló leányok számára továbbképző és művelődési tanfolyam és háztartás.

Cime a lap kiadóhivatalában.

5-1

Az Igehirdeiő juniusi számának tartalma: Szücs József: Szent elhivatásunk. — Pünkösöd után. Dr. Deák János: Az Isten munkásai. — vasárnap. Dr. Kovács István: Az elásott talentom. — Sajtóvasárnap. † Kund Sámuel: A házi nevelés. — Tanév végén. Dr. Tóth Lajos: Megemésztett könyvek. — Sajtóvasárnap. Duszik Lajos: Boldogok az irgalmasok. — Vasárnap. Bucsai László: Annak növekednie kell. — Vasárnap.

Könyvujdonságok!

- Tavaszi Sándor dr.* Az emberiség életének filozofiája. K 1.50
 " " Az ismeretelmélet és a megismerés pszichológiája K 4.—
 " " Schleiermacher filozofiája K 5.—
Csopják Attila Mi a lélek? (Bibliai és tudományos alapon) K —.80
Szeberényi L. Zs. dr. Mózes vagy Jézus? K 1.50
Veres István dr. A neveléstudományok múltja és jelene. K. 6.—
Annie Besant. Dilágunk átalakulása. . . . K 3.—
Rabindronath Tagore. Az én problémája . K —.50
F. Varga Lajos. Imádságok (Bibliaolvasással egybekötött hétköznapi istentiszteletekre) I. kötet füzve K 8.—, kötve K 12.—
 Kapható: **KÓKAI LAJOSNÁL**, Budapest, IV., Kamermayer Károly u. 3.

Ajánlható új könyvek!

Kiss József: Egyházi beszédek és imádságok (1917) Ára K. 4.—
 A biblia legmagvasabb helyeinek egynehányán épült fel ez a 10 beszéd, ill. imádság. Kapható még ugyane szerző következő című munkája is:

Egyházi beszédek az 1914. évi világháboru idején. Függetlenül néhány közönséges egyházi beszéd és imádság, Ára K. 3.40

Lic. Rácz Kálmán: Miért is vagyok én keresztényen? Ára K. 6.—

Ravasz László: Látások könyve. Beszédek, elmélkedések Ára K 12.—

F. Varga Lajos: Imádságok bibliaolvasással egybekötött hétköznapi reggeli istentiszteletekre I. kötet ára füzve K 8.—, kötve K 12.—. A II. kötet néhány hét múlva jelenik meg s ugyanily áron kapható lesz.

Walther Vilmos: Luther Jelleme. Fordította ifj. Viktor János. Ára K. 8.—Walther e kiváló jubileumi munkájának magyar fordítása nagy nyeresége irodalmunknak. A fordítás hűen visszatükrözi az eredeti szöveget.

Portóra a bolti ár 10 %-át kérjük.

Kaphatók: **Scholtz Testvérek**
 könyvkereskedésében

Budapest, IX., Jerecz-körút 19—21.

Pontos és legjobb órák 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, urvacsora-kelyhek, keresztelő kannák, oltári gyertyatartók, borkanecskók. — Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, chinaezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. — Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

